

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1160/2568

นาย ส. โจทก์ นาย ว. กับพวก จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 850

ย่อ / หลักกฎหมาย

ป.พ.พ. มาตรา 850 บัญญัติว่า "อันว่าประนีประนอมยอมความนั้น คือ สัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระบับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน" ดังนั้น ลักษณะสำคัญของสัญญาประนีประนอมยอมความจึงต้องเป็นสัญญาระหว่างคู่กรณีพิพาท เพื่อระบับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จสิ้นไปและคู่กรณีต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน เมื่อพิจารณาสัญญาประนีประนอมยอมความข้อพิพาททางแพ่งแล้ว เป็นสัญญาที่พนักงานอัยการสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดตราดได้ทำการไต่ถามถึงเรื่องการกู้ยืมเงินระหว่างโจทก์ผู้ถูกร้องกับจำเลยทั้งสี่ผู้ร้อง จำเลยทั้งสี่ตกลงจะชำระหนี้ต้นเงินกู้ 1,930,000 บาท ให้แก่โจทก์จนครบถ้วน โดยผ่อนชำระหนี้เป็นงวดรายเดือน ไม่ต่ำกว่าเดือนละ 50,000 บาท ไม่เกิน 39 งวด นับแต่งวดสิ้นเดือนสิงหาคม 2562 เป็นต้นไป โจทก์ยินยอมไม่คิดดอกเบี้ยจากจำเลยทั้งสี่ และคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อกันตามสัญญากู้เงินที่มีก่อนหน้านี้ และจะผูกพันต่อกันตามสัญญานี้ หากจำเลยทั้งสี่ไม่ปฏิบัติตามสัญญา โจทก์มีสิทธิฟ้องร้องบังคับคดีได้ทันที ดังนี้ เป็นกรณีที่โจทก์และจำเลยทั้งสี่ตกลงระบับข้อพิพาทในเรื่องการกู้ยืมเงินซึ่งมีมาก่อนวันทำสัญญาให้เสร็จสิ้นไปโดยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันแล้ว มิใช่เป็นเรื่องที่โจทก์เป็นฝ่ายยอมผ่อนผันเพียงฝ่ายเดียวแต่อย่างใด สัญญาประนีประนอมยอมความข้อพิพาททางแพ่งจึงมีลักษณะเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามนัย ป.พ.พ. มาตรา 850 แล้ว

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสี่ร่วมกันชำระเงิน 1,766,452 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 5 ต่อปี ของต้นเงิน 1,580,000 บาท นับถัดจากวันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ จำเลยทั้งสี่ให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยทั้งสี่ร่วมกันชำระเงิน 1,766,452 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 5 ต่อปี ของต้นเงิน 1,580,000 บาท นับแต่วันถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไป จนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์ กับให้จำเลยทั้งสี่ชำระค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ 5,000 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีให้เป็นพับ จำเลยทั้งสี่อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษากลับ ให้ยกฟ้องโจทก์ ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ โจทก์ฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่คู่ความมิได้โต้เถียงกันในชั้นนี้รับฟังยุติได้ว่า นับตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา จำเลยทั้งสี่ทำสัญญากู้เงินโจทก์หลายครั้งหลายฉบับ ต่อมาจำเลยทั้งสี่ไปติดต่อศูนย์ดำรงธรรมประจำจังหวัดตราดเพื่อขอให้ทำการไต่ถาม แต่ได้รับคำแนะนำให้ไปร้องขอที่สำนักงานอัยการจังหวัดตราด ครั้นวันที่ 7 สิงหาคม 2562 โจทก์กับจำเลยทั้งสี่ทำสัญญากันที่สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดตราด โดยมีสาระสำคัญว่า นับตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา จำเลยทั้งสี่ทำสัญญากู้เงินโจทก์หลายฉบับ รวมหนี้เงินต้น 1,930,000 บาท โจทก์คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 5

ต่อเดือน จำเลยทั้งสี่ชำระดอกเบี้ยแล้วประมาณ 2,900,000 บาทเศษ ปัจจุบันจำเลยทั้งสี่มิได้ชำระดอกเบี้ย จึงเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับหนี้เงินกู้ดังกล่าว และคู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงทำสัญญากันว่า จำเลยทั้งสี่ยอมผ่อนชำระหนี้ต้นเงินคืนแก่โจทก์เป็นงวดภายในวันสิ้นเดือนของทุกเดือน เดือนละไม่ต่ำกว่า 50,000 บาท และชำระให้เสร็จสิ้นภายใน 39 งวด ตามสัญญาประนีประนอมยอมความข้อพิพาททางแพ่ง หลังจากนั้นจำเลยทั้งสี่ชำระเงินให้แก่โจทก์รวม 7 งวด เป็นเงินรวม 350,000 บาท แล้วไม่ชำระอีก คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ข้อแรกว่า สัญญาประนีประนอมยอมความข้อพิพาททางแพ่ง เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามกฎหมายหรือไม่ เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 บัญญัติว่า "อันว่า ประนีประนอมยอมความนั้น คือ สัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยยอมผ่อนผันให้แก่กัน" ดังนั้น ลักษณะสำคัญของสัญญาประนีประนอมยอมความจึงต้องเป็นสัญญาระหว่างคู่กรณีพิพาท เพื่อระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จสิ้นไปและคู่กรณีต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน เมื่อพิจารณาสัญญาประนีประนอมยอมความข้อพิพาททางแพ่งแล้ว เป็นสัญญาที่พนักงานอัยการสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดตราดได้ทำการไต่ถามถึงเรื่องการกู้ยืมเงินระหว่างโจทก์ผู้ถูกร้องกับจำเลยทั้งสี่ผู้ร้อง จำเลยทั้งสี่ตกลงจะชำระหนี้ต้นเงินกู้ 1,930,000 บาท ให้แก่โจทก์จนครบถ้วน โดยผ่อนชำระหนี้เป็นงวดรายเดือน ไม่ต่ำกว่าเดือนละ 50,000 บาท ไม่เกิน 39 งวด นับแต่งวดสิ้นเดือนสิงหาคม 2562 เป็นต้นไป โจทก์ยินยอมไม่คิดดอกเบี้ยจากจำเลยทั้งสี่ และคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีใดต่อกันตามสัญญากู้เงินที่มีก่อนหน้านี้ และจะผูกพันต่อกันตามสัญญานี้ หากจำเลยทั้งสี่ไม่ปฏิบัติตามสัญญา โจทก์มีสิทธิฟ้องร้องบังคับคดีได้ทันที ดังนี้ เป็นกรณีที่โจทก์และจำเลยทั้งสี่ตกลงระงับข้อพิพาทในเรื่องการกู้ยืมเงินซึ่งมีมาก่อนวันทำสัญญาให้เสร็จสิ้นไปโดยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันแล้ว มิใช่เป็นเรื่องที่โจทก์เป็นฝ่ายยอมผ่อนผันเพียงฝ่ายเดียวแต่อย่างใด สัญญาประนีประนอมยอมความข้อพิพาททางแพ่ง จึงมีลักษณะเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 แล้วฎีกาข้อนี้ของโจทก์ฟังขึ้น มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์อีกข้อหนึ่งว่า จำเลยทั้งสี่ต้องรับผิดชอบชำระเงินให้แก่โจทก์ตามสัญญาประนีประนอมยอมความข้อพิพาททางแพ่งหรือไม่ ในข้อนี้ได้ความตามสัญญาประนีประนอมยอมความข้อพิพาททางแพ่งว่า มูลหนี้เดิมเป็นเรื่องที่จำเลยทั้งสี่กู้เงินไปจากโจทก์หลายครั้งนับตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา คิดเป็นต้นเงินกู้รวม 1,930,000 บาท โจทก์คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 5 ต่อเดือน และจำเลยทั้งสี่ได้ชำระดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ไปแล้วรวม 2,900,000 บาทเศษ แต่ยังมีได้ชำระต้นเงิน อีกทั้งในชั้นสืบพยานโจทก์เบิกความรับว่า ก่อนทำสัญญาประนีประนอมยอมความข้อพิพาททางแพ่ง จำเลยทั้งสี่ชำระผลตอบแทนการกู้เงินให้แก่โจทก์ตั้งแต่ปี 2558 จนถึงปี 2562 โดยโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากของโจทก์ ข้อเท็จจริงในส่วนนี้จึงรับฟังได้ตามที่ระบุไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความข้อพิพาททางแพ่งดังกล่าวว่า โจทก์คิดดอกเบี้ยเงินกู้อัตราร้อยละ 5 ต่อเดือน และจำเลยทั้งสี่ชำระดอกเบี้ยให้แก่โจทก์แล้วเป็นเงิน 2,900,000 บาทเศษ ดังนั้น การที่โจทก์คิดดอกเบี้ยเงินกู้อัตราร้อยละ 5 ต่อเดือน จากจำเลยทั้งสี่ จึงเป็นอัตราที่เกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ประกอบกับการเรียกดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราดังกล่าวย่อมเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 มาตรา 4 (1) ข้อตกลงในเรื่องดอกเบี้ยจึงตกเป็นโมฆะทั้งหมด เมื่อข้อตกลงในเรื่องดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะแล้ว จำเลยทั้งสี่ไม่อาจเรียกร้องให้คืนดอกเบี้ยที่ชำระฝ่าฝืน

ข้อห้ามตามกฎหมายได้ ส่วนโจทก์ผู้ให้กู้ก็ย่อมไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยดังกล่าวด้วย กรณีต้องนำดอกเบี้ยที่จำเลยทั้งสี่ชำระให้แก่โจทก์ 2,900,000 บาทเศษ ไปหักชำระต้นเงินกู้ซึ่งไม่ตกเป็นโมฆะเมื่อดอกเบี้ยที่ชำระไปแล้วมีจำนวนมากกว่าหนี้ต้นเงินกู้ ย่อมไม่มีมูลหนี้เงินกู้ที่จะบังคับกันได้ตามกฎหมายอีกต่อไป และไม่ก่อให้เกิดหนี้ที่จะให้จำเลยทั้งสี่จะต้องทำสัญญาประนีประนอมยอมความเพื่อระงับข้อพิพาทเรื่องเงินกู้กับโจทก์แต่อย่างใด เมื่อสัญญาประนีประนอมยอมความข้อพิพาททางแพ่งไม่มีมูลหนี้ จำเลยทั้งสี่จึงไม่ต้องรับผิดชอบชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวให้แก่โจทก์ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษายกฟ้องโจทก์มานั้น ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วยในผลฎีกาข้อนี้ของโจทก์ฟังไม่ขึ้น พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นฎีกาให้เป็นพับ

องค์คณะ

ณัฐพงศ์ ฐาปนาเนติพงศ์ · ปรีชา เชิดชู · อัจฉรา วรวิงศ์

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/1160/2568>